

Strípky z minulosti ... 1. máj, byl lásky čas

„Byl pozdní večer - první máj - večerní máj - byl lásky čas.“ Ve škole jsme tuto něžnou část Máchova Máje recitovali asi všichni. Po přečtení básníkovy tajného deníku si leckdo svůj pohled na jediného skutečného představitele českého romantismu pravděpodobně poupraví a už mu nebude připadat tak romantický (alespoň z pohledu dnešního významu tohoto slova), přesto se Karlu Hynkovi nedá upřít, že je právem považován za stvořitele jedněch z nejkrásnějších veršů české poezie... „Hynku! Viléme!! Jarmilo!!!“

S prvním májem (a s měsícem květnem všeobecně) jde ruku v ruce celá řada českých tradic. Některé jsou v současné době zdárně bourány. Čím dál více snoubenců si neláme hlavu s pověrou: „Svatba v máji, do roka máry“. Což ani nemusí, dnešním ženám a dívkám nehrozí taková rizika jako jejich předchůdkyním před více jak sto lety. Jiné zvyklosti s úspěchem přetrvávají. Někdo podle hesla uvedeného v nadpisu hledá nejbližší třešeň, aby mohl svou lásku stvrdit polibkem, jiný vyspává následky pálení čarodějnic. Další se lopotí se stavěním májky, s čímž je spojen i zvyk jejího nočního hlídání před muži ze sousedních vesnic, kteří se ji snaží porazit nebo odříznout její vrchol. Pokud se jim to podaří, je to pro vesnici velká ostuda.

Kdysi se takto špičkovali Hrbokovští s Kovářovskými. Hrbokováci stavěli, Kovářováci se snažili ukrást. Hrbokovští mladíci museli na přespolní protivníky vymýšlet různé finty, neboť Kovářovští dokázali ukrást majku v rekordním čase – jednou využili momentu, kdy hrbokovští kluci odběhli domů, aby se převlékli do suchého. Povedl se jim opravdu husarský kousek, přece jen jim to číhání muselo nějakou dobu zabrat.

Mezi oblíbenou taktiku hrbokovských obránců cti patřilo noční hlídání s kupou kamenů po ruce a s flaštičkou něčeho ostřejšího (tzv. kontušovky) na zahřátí. Jindy se Hrbokováci pojistili tím, že májku obmotali kabelem, do nějž byl od Švadlenků z návsi pouštěn proud, a aby případní zloději dostali opravdu kvalitně přes prsty, zalévalo se okolí majky vodou. Přestože muži svou májku uhlídali, ještě nebylo vyhráno. Věvec museli uchránit i ve chvíli kácení. Vezmeme-li úvahu, že nikdy nebylo jasné, kam májka přesně spadne, musely to být pro obě strany velké nervy. Kdo s koho. Nešlo-li to jinak, musela se máje vybojovat pěstmi.

Nejslavnější kácení proběhlo v Hrbokově v prvních letech po 2. sv. válce. Dobrovolníci z řad Hrbokovských sehráli scénku o babce (pan Jedlička) a dědkovi (pan V. Švadlenka), kteří se rozhodnou skácet soušku, a hajném (p. J. Simon), jenž na ně přijde. Ženy upekly cukroví a to pak prodávaly na návsi. Večer se lidé sešli u muziky v hostinci u Smetánků. Z výtěžku akce, kterou pořádala hrbokovská mládež, byl do kostela zakoupen nový oltářní ubrus. Pan farář Bártl za tento příkladný počín náležitě poděkoval.

Někdy se také stavěly malé máje před domy jako vyjádření úcty nebo vyznání lásky dívce. I zde musel zamilovaný mladík počítat s tím, že se najde někdo (často sok), kdo se ho pokusí zesměšnit tím, že mu vyfoukne májku přímo před nosem. Stará tradice májek má zkrátka svůj půvab a není divu, že ji v mnoha vsích udržují nebo obnovují.

V dobách nedávných byl první máj spojen s oslavou socialistické práce a chtě nechtě musela většina Čechoslováků do průvodů. Jak vypadaly prvomájové slavnosti s mávátky a transparenty v Bojanově? Ve starší bojanovské kronice o tomto dni téměř žádné zprávy nenaleznete, výjimečně se objeví krátká noticka o veselici pořádané Výborem žen při MNV. Podstatně sdílnější jsou kroniky bojanovských pionýrů.

1963: „*Svátek práce pionýři pozdravili v májovém průvodu v Bojanově. Do průvodu jsme šli v pionýrských krojích a s mávadly, které jsme si vyrobili. Jiskry dostaly praporky od patronátního závodu. Někteří pionýři ... odjeli do Chrudimě, kde zhlédli průvod a zúčastnili se dalších oslav.*“

1974: „*Ve středu 1. května oslavili všichni pracující 1. máj – Svátek práce. Také pionýři naší skupiny se zúčastnili manifestace v Nasavrkách. Slavnostní průvod začínal v 9,30 u střediska. Když došli manifestující na náměstí a shromáždili se před vyzdobenou tribunou, přednesl tajemník ONV s. Buřval referát. Ke zpestření programu přispěli také hosté, příslušníci sovětské armády, kteří pozdravili náš lid. Nejen v Československu, ale i v jiných zemích manifestovali pracující, ale ne všude proběhly oslavy Svátku práce tak hladce jako u nás. V některých kapitalistických bylo do manifestujících i stříleno. Nyní všichni pokrokově smýšlející lidé doufají, že v budoucnu budou oslavy 1. máje jen připomínkou dřívějších dob, a ne demonstrací za lidská práva.*“ Škrobená slova autora textu jsou odrazem doby. Osobně mi přišel zajímavější zápis skupiny pionýrů z 1. stupně. Holčička - kronikářka nezapomněla napsat, že se jim líbily alegorické vozy a že si mohli dojít na zmrzlinu. Aspoň malý záblesk dětské upřímnosti bez komunistických klišé a nicneříkajících frází.

1977: „*Celá naše škola každoročně slaví 1. máj. Tak tomu bylo i letos. Slavnostně oblečení, s dobrou náladou jsme prošli Bojanovem. Odtud jsme odjeli do Nasavrk, jde již tradičně 1. máj slavíme. Nejdříve jsme s průvodem došli na náměstí před hlavní tribunu, abychom vyslechli slavnostní projev. Nejdříve však zazněly hymny, poté byl přednesen projev a přečtena zdravice vojáků sovětské armády z Vysokého Mýta. Manifestaci zakončila Internacionála.*“

1982: „*V předvečer 1. máje se konal jako každoročně v Bojanově lampiónový průvod, který byl ukončen slavnostním zapálením mírového ohně.*“ Pro zajímavost, tento zápis se v prakticky nezměněné podobě opakoval od roku 1979. Co také pořád psát nového, když se až do převratu v roce 1989 nic moc neměnilo... Mimochodem, z průvodu v Nasavrkách se dochoval krátký záznam - byl promítán 4. února 2017 v místním kině. ☺

Lenka Simonová